

Wyrok z dnia 28 maja 1996 r.
II URN 11/96

W sprawie o świadczenia emerytalno-rentowe, w razie braku Karty repatriacyjnej, zarówno organ rentowy, jak i Sąd orzekający powinny wskazać zainteresowanemu możliwość uzyskania - trybie art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) - zaświadczenia właściwego wojewody o posiadaniu obywatelstwa polskiego.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Maria Tyszel (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 28 maja 1996 r., sprawy z powództwa Kazimierza Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. o wcześniejszą emeryturę, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 28 października 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. z dnia 29 marca 1994 r. [...] i sprawę przekazał temuż Oddziałowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C., decyzją z dnia 29 marca 1994 r. odmówił Kazimierzowi Z., urodzonemu 25 września 1936 r., przyznania prawa do wcześniejszej emerytury dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy stwierdzając, że nie wykazał on wymaganego okresu zatrudnienia lecz tylko 31 lat 7 miesięcy, 7 dni. Na uprawnienia do wcześniejszej emerytury organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy pracy wykonywanej w b. ZSRR, ponieważ nie przedłożył karty repatriacyjnej.

W odwołaniu, wniesionym do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wnioskodawca domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i zaliczenia na uprawnienia do emerytury okresu pracy w b. Związku Radzieckim od dnia 26 września 1952 r. do dnia 22 maja 1962 r.

Wyrokiem z dnia 28 października 1994 r., [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił odwołanie wnioskodawcy. Z uzasadnienia wyroku wynika, że - zdaniem Sądu orzekającego - okresu pracy wnioskodawcy, w spornym okresie, nie można zaliczyć na uprawnienia emerytalne, ponieważ podczas zatrudnienia w b. ZSRR był obywatelem tego kraju, a jego przyjazd do Polski nie był repatriacją. "Wnioskodawca nie złożył dowodu uznania go za repatrianta a do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie należy ocena czy osoba zainteresowana jest repatriantem."

W rewizji nadzwyczajnej Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wniósł o uchylenie wyroku i decyzji organu rentowego z dnia 11 marca 1994 r. oraz o przekazanie sprawy

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. do ponownego rozpoznania zarzucając, że zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa, w szczególności art. 2 ust. 2 pkt e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Wydając zaskarżony wyrok Sąd orzekający ograniczył się do ustalenia, że wnioskodawca, który w spornym okresie zatrudnienia, tj. w latach 1952-1962, był obywatelem Związku Radzieckiego, narodowości polskiej, zamieszkał w Polsce na stałe w 1962 r., a w późniejszym czasie zostało mu nadane obywatelstwo polskie. Z wyjaśnień wnioskodawcy złożonych przed Sądem na rozprawie w dniu 28 października 1994 r. oraz z jego pisma [...] wynika, że jego ojciec, z którym mieszkał, do wkroczenia Armii Radzieckiej w 1939 r. na wschodnie tereny II Rzeczypospolitej Polskiej, był obywatelem polskim narodowości polskiej. Był też objęty akcją repatriacyjną w 1946 r., jednakże z niej zrezygnował, bo "(...) było żał zostawić piękne gospodarstwo". W 1957 r. odmówiono zgody na repatriację wnioskodawcy z uwagi na odbywanie służby wojskowej przez jego brata i dopiero w 1962 r. uzyskał zgodę władz radzieckich i Konsula Polskiego na wyjazd do Polski, a w Urzędzie Spraw Wewnętrznych w C. - kartę stałego pobytu.

Sąd orzekający podkreślając w uzasadnieniu swego wyroku, że do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie należy ocena, czy osoba zainteresowana jest repatriantem przeoczył, że Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 stycznia 1994 r., II UZP 12/93 (OSNAPiUS 1994 Nr 9 poz. 149), wyrażając ten pogląd, w uzasadnieniu uchwały wskazał, że "cudzoziemiec narodowości lub pochodzenia polskiego, który przybył do Polski z zamiarem osiedlenia się na stałe i uzyskał na to osiedlenie się, zezwolenie właściwego organu polskiego, jest uprawniony do uzyskania od właściwego organu administracji państwowej - w trybie art. 17 ust. 4 ustawy o obywatelstwie - stwierdzenia obywatelstwa polskiego na podstawie art. 12 tejże ustawy" tj. stwierdzenia, że jest repatriantem. Uchwała ta odnosiła się wyłącznie do określenia kompetencji organu rentowego, natomiast w żaden sposób nie wyrażono w niej poglądu, że sąd pracy i ubezpieczeń społecznych nie jest uprawniony do samodzielnego prowadzenia postępowania. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 listopada 1994 r., II URN 46/94 (OSNAPiUS 1995 nr 7 poz. 91), oraz Trybunał Konstytucyjny w uchwale z dnia 21 czerwca 1995 r., W 16/94, które to orzeczenia jednakże, w czasie rozstrzygania niniejszej sprawy nie mogły być znane Sądowi orzekającemu.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w całej rozciągłości podziela dotychczasowe, wskazane wyżej orzecznictwo. Słusznym jest więc zarzut zawarty w uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej, że brak jest podstaw prawnych do twierdzenia, że jedynym dowodem posiadania statusu repatrianta jest karta repatriacyjna. W świetle materiału dowodowego w niniejszej sprawie, organ rentowy nie powinien ograniczać swego postępowania do żądania przedłożenia karty repatriacyjnej lecz do jego obowiązku należało poinformowanie wnioskodawcy o sposobie udowodnienia tej okoliczności np. przez przedstawienie zaświadczenia potwierdzającego fakty, o których mowa w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 10,

poz. 44 ze zm.). Nadanie przez Radę Państwa wnioskodawcy, uchwałą z dnia 10 stycznia 1974 r., obywatelstwa polskiego nie wyklucza możliwości jej reasumpcji przez Prezydenta RP i stwierdzenia nabycia obywatelstwa polskiego na mocy przepisu art. 12 ust. 2 powołanej ustawy o obywatelstwie polskim. W tym celu należy wnioskodawcy udzielić stosownego terminu.

Uznając wnioski i zarzuty rewizji nadzwyczajnej za uzasadnione Sąd Najwyższy uznał, że jej uwzględnieniu nie stoi na przeszkodzie upływ terminu przewidzianego w art. 421 § 2 k.p.c., ponieważ zaskarżony wyrok nie tylko narusza prawo, w szczególności przepis wskazany w rewizji nadzwyczajnej, ale narusza także interes Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności zasadę zaufania obywateli do prawidłowego działania organów Państwa prawnego, zwłaszcza wymiaru sprawiedliwości. Ponadto, pozbawienia wnioskodawcy wcześniejszej emerytury przysługującej w okolicznościach określonych w ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r, Nr 4, poz. 19) godzi w istotny sposób w jego sytuację życiową i materialną i jest sprzeczne z polityką socjalną Państwa.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy z mocy art. 421§1 i 422 § 2 w zw. z art. 477⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====